17.10.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Lausunto rakentamislaista HE 139/2022

Kiitän madollisuudesta antaa lausuntoni hallituksen esitykseen rakentamislaiksi.
Lain tavoitteet ovat hyvät: ilmastonmuutoksen torjunta, digitaalisuuden huomioiminen, lupakäytäntöjen sujuvoittaminen ja kulttuuriympäristöjen säilyminen. Oli myös oikea ratkaisu erottaa alueidenkäyttölaki rakentamislaista.

Olen tähän lausuntooni koonnut huomioita ja tavoitteiden toetutumiseen liittyviä kysymyksiä yleisesti menemättä yksittäisiin pykäliin, koska käytettävissäni ollut aika lakiin tutustumiseen on ollut rajallinen.

Siirtymäaika uuden lain vaatimiin ilmasto-, hiilijalanjälki- ja hiilikädenjälkiselvityksiin ja päivitettäviin tietomalleihin on oltava riittävän pitkä, koska ne vaativat huomattavasti enemmän työtä kuin nyt suunnitteluvaiheessa tai vasta kaavamuutosvaiheessa olevien suunnitteluprojektien sopimuksissa on työmääräksi arvioitu. Rakentamisluvan hakemiseen liittyvien kaavakkeiden ja laskelmien määrä kasvaa, mikä synnyttää konsulttitoimintaa laskelmapalveluiden tarjoamiseksi. Näin suunnittelun osapuolten määrä ja suunnittelukustannukset tulevat kasvamaan.

Pienten rakennushankkeiden, kuten omakotitalojen suunnitelmadokumenttien tallentaminen tietomalleina rakennusvalvontaan tuntuu tarpeettoman työläältä, kun niitä vielä piirretään usein vain 2D-piirustuksina. Myös pienempien kuntien valmius tietomallien käsittelyyn vaatii siirtymäaikaa, kun jo digitaalisen karttamateriaalin tarjonta on rajallista monessa kunnassa.

Tietomalleja ei tulisi sitoa rakennusvalvonnoissa mihinkään tuotenimeen, vaan tietomallivaatimus tulisi olla yleinen vailla kauppanimiä, koska suunnitteluohjelmat ovat moninaisia ja vaihtuvia, joita arkkitehdit ja erikoissuunnittelijat käyttävät. Tietomallien sisältämä data tulisi olla myös sillä lailla suojattu, ettei innovaatioita tai yksittäisiä suunnittelijan kehittämiä detaljeja olisi niistä kopioitavissa. Tekijänoikeusasiat on huomioitava tietomallien käytössä.

Aalto University
<Unit/Author>
Postal address
P.O. Box 11000
FI-00076 AALTO
Visiting address
Otakaari 24
Espoo, Finland
Tel. +358 9 47001
Business ID 2228357-4
aalto.fi/en
firstname.lastname@aalto.fi
VAT FI22283574
Domicile Helsinki

Rakennussuunnittelijan ja erikoissuunnittelijoiden velvollisuus päivittää rakennusvalvonnan tietomallia / toteumamallia tuntuu kohtuuttomalta. Niiden ajan tasalla pitäminen tulisi olla rakentamishankkeeseen ryhtyvän tai rakennuksen omistajan vastuulla, jotka sitten voivat tarvittaessa ostaa sen palveluna suunnittelutoimistolta.

Olemassaolevan rakennuksen purkaminen näyttäytyy uuden lain valossa helpommalta kuin sen säilyttäminen, mikä on vastoin kestävän kehityksen tavoitteita. Kun arvioidaan rakennuksen sopivuutta uuteen käyttötarkoitukseen, tulisi lähtökohtana olla vanhan säilyttäminen ja korjaaminen, ennemmin kuin uuden rakentaminen, myös rakennusten kohdalla, joita ei ole kaavassa suojeltu. Energiatehokkuutta parantavat korjaustoimet uudisrakentamista vastaavalla tavalla voivat tuhota vanhan, hyvin toimivan rakenteen. Haja-asutusalueella, joka kärsii muuttotappioista, on ymmärrettävää, että jonkun tyhjilleen jääneen kerrostalon purkaminen ja asuntojen rakentaminen sen sijaan esimerkiksi kirkonkylän keskustaan palvelujen äärelle on järkevää, mutta etenkin kasvukeskuksissa vanhan rakennuskannan purkamiseen on suhtauduttava aina kriittisesti.

Kun rakennuksen purkumateriaaleja eritellään, tulee huomioida, että rakennusmateriaali voi olla myös kompostoituvaa. Uudet kehitteillä olevat orgaaniset biopohjaiset materiaalit palaavat luonnon kiertokulkuun.

Asuntojen tilasuunnittelua ohjattaessa tulisi säilyttää asuinhuoneen käsite, asuinhuoneen minimipinta-ala ja ikkuna suoraan ulos. Työtiloiksi huoneiden nimeäminen ohjaa suunnittelemaan syvärunkoisia asuinrakennuksia, joihin tulee huoneita ilman suoraa luonnonvaloa. Tämä luo epäviihtyisiä asuntoja ja on huonoa asuntosuunnittelua. Työtiloja tullaan tietenkin käyttämään myös makuuhuoneina. Asuntopohjien huonontuminen nykyisessä asuntotuotannossa on hälyttävä ilmiö. Näkymät ulos, luonnonvalo ja isojen asuntojen avautumien vähintään kahteen suuntaan ovat arvoja, joista tulisi pitää kiinni ja asuntosuunnittelun ja -rakentamisen ohjaaminen asukkaiden viihtyvyyttä ja asuntojen käytettävyyttä lisäävään suuntaan on tarpeen.

Helsingissä 17.10. 2022

Pirjo Sanaksenaho
Rakennussuunnittelun professori
Aalto-yliopisto
Arkkitehtuurin laitos
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
pirjo.sanaksenaho@aalto.fi
p. 050 5714900

Liite: Professori Karin Krokforsin asiantuntijalausunto